

WYBRANE ATRAKCJE TURYSTYCZNE KLASTRA „BESKIDZKA 5”

Wojciech Chudy, Akademia Wychowania Fizycznego

im. Jerzego Kukuczki w Katowicach

Dorota Chudy-Hyski, Akademia im. Jana Długosza w Częstochowie

STRESZCZENIE

Atrakcyjność turystyczna obszaru to nie tylko elementy środowiska przyrodniczego, ale również infrastruktura turystyczna, a nawet przychylność mieszkańców względem turystów. Tematem artykułu są wybrane atrakcje turystyczne, które znajdują się na terenie klastra turystycznego „Beskidzka 5”. Problematyka artykułu została podjęta ze względu na rosnącą rolę turystyki w życiu społecznym i gospodarczym. Obserwowane trendy wzrostowe popytu turystycznego na usługi turystyczne dotyczą również atrakcji turystycznych. Dlatego prawidłowy rozwój i zachowanie atrakcji turystycznych, zwłaszcza przyrodniczych, powinien stanowić jeden z priorytetów działań władz samorządowych. Celem opracowania jest prezentacja wybranych atrakcji turystycznych zlokalizowanych na obszarze klastra turystycznego „Beskidzka 5”. Stanowią one przedmiot badań i są istotnym elementem przyciągającym potencjalnych turystów.

Słowa kluczowe: atrakcje turystyczne, klaster turystyczny

DOI: <http://dx.doi.org/10.15823/ge.2018.3>

WSTĘP

Termin „atrakcje turystyczne” został wprowadzony do literatury fachowej przez E. Cohena w 1972 roku. Pojęcie to jest szerokie, obejmuje ono nie tylko elementy przyrody i kultury, ale np. poziom cen, postawy ludności miejscowej wobec turystów i turystyki, urządzenia turystyczne wraz z całą infrastrukturą techniczną (Kruczek, 2005, 35–36).

Klaster turystyczny „Beskidzka 5” funkcjonujący na obszarze Beskidu Śląskiego posiada atrakcje turystyczne należące do tej krainy geograficznej, co tym samym czyni ten klaster równie atrakcyjnym jak jego poszczególne elementy – gminy. „Beskidzka 5” to obszar o wyjątkowej atrakcyjności. Produkt turystyczny mikroregionu składa się z potencjału turystycznego pięciu gmin: Brennej, Istebnej, Szczyrku, Ustronia i Wisły. Każda z gmin ma do zaoferowania wiele atrakcji turystycznych, które poprzez wspólne i systemowe działania stworzyły kompleksową ofertę turystyczną.

Celem opracowania jest prezentacja wybranych atrakcji turystycznych zlokalizowanych na obszarze klastra turystycznego „Beskidzka 5”.

POJECIE ATRAKCJI TURYSTYCZNYCH

Jedną z częściej cytowanych definicji atrakcji turystycznej jest sformułowanie zaprezentowane przez Walsha-Herona i Stevensa (1990). Sugerują oni, że atrakcja jest funkcją regionu turystycznego, przypisują jej zdolność przyciągnięcia użytkowników, zapewnienia im rozrywki i niezapomnianych doświadczeń oraz przyjemnego sposobu na spędzanie wolnego czasu. Atrakcja powinna być zarządzana w sposób zapewniający satysfakcję klientów poprzez zapewnienie odpowiedniego poziomu usług i udogodnień adekwatnych do wymagań, potrzeb i zainteresowań odwiedzających. Ostatnią cechą atrakcji jest kwestia ich dostępności; cytowani wyżej autorzy nie rozstrzygają jednak, czy korzystanie z atrakcji musi być płatne, czy może ona być dostępna bez żadnych opłat (Kruczek, 2014, 7).

D. Lundberg ujmuje atrakcje jako „cokolwiek, co zaciekawia turystów”. W opisowy sposób określa atrakcję również B. Goodall jako „miejsce charakterystyczne, często unikalne, np. naturalne środowisko, zabytek historyczny, takie wydarzenia jak festiwale i imprezy sportowe” (Kruczek, 2005, 35–36).

Atrakcje turystyczne według A. Lewa „obejmują wszystkie elementy, które skłaniają turystów do opuszczenia domu”, włączając w to zarówno krajobraz, interesujące formy transportu, miejsca zakwaterowania, restauracje, warunki do uprawiania różnych form aktywności, jak i związane z nimi przeżycia (Kruczek, 2005, 35–36).

J. Swarbrooke proponuje podział atrakcji na cztery grupy (Kruczek, 2005, 36):

- naturalne atrakcje turystyczne,
- dzieła stworzone przez człowieka, ale w innym celu niż przyciąganie turystów, które z czasem stały się atrakcjami samymi w sobie,
- miejsca zaprojektowane i zbudowane od podstaw jako atrakcje,
- imprezy kulturalne, sportowe, religijne, festiwale, igrzyska olimpijskie itp.

Inna klasyfikacja, zaproponowana przez J. Swarbrooke’a, to podział na (Kruczek, 2005, 36):

- atrakcje podstawowe (główny powód, dla którego odbywamy podróż i gdzie spędzamy większość czasu),
- drugorzędne – te tak zwane atrakcje po drodze.

Atrakcje mogą być różnicowane również ze względu na właściciela, zasięg, liczbę odwiedzających, położenie, wielkość, a także to, kto będzie potencjalnym klientem i jakie są jego oczekiwania (Kruczek, 2005, 36).

ISTOTA I ZNACZENIA KLASTRA

Podwaliny koncepcji klastrów stworzył więc pod koniec XIX wieku A. Marshall, posługując się pojęciem dystryktu przemysłowego, a po wielu latach podjął ją i rozwinął m.in. M. Porter (Zmysłony, 2009, 31).

Porter, podkreślając znaczenie lokalnych źródeł rozwoju ekonomicznego współczesnych gospodarek narodowych, określił klastry (zwane też gronami lub skupiskami przedsiębiorców), jako geograficzne skupiska wyspecjalizowanych w konkretnej dziedzinie przedsiębiorstw, połączonych podobieństwami i wzajemnie się dopełniających, ich dostawców i przedsiębiorstw z pokrewnych sektorów i branż oraz instytucji otoczenia rynkowego (np. uniwersytetów, izb handlowych, przedsiębiorstw), które równocześnie konkurują i współdziałają ze sobą, w wyniku czego powstaje efekt synergii (Porter, 2000, 15–34; Zmysłony, 2009, 32).

Klastry powstają właściwie we wszystkich sektorach gospodarki. Występują zarówno w przemyśle i usługach, w sektorach wysokich technologii, jak i w sektorach tradycyjnych. Charakteryzują się różnym poziomem innowacyjności i zaawansowania technologicznego, a tym samym różnymi perspektywami oraz strategiami rozwoju (Hołub-Iwan, Małachowska, 2008, 8).

Sukcesy regionów, w których skutecznie rozwijają się struktury klastrowe, stwarzają pokusę szczególnie na obszarach zapóźnionych w rozwoju, aby za pomocą instrumentów polityki ekonomicznej wykreować klastry. Czasami wręcz pojawiają się postulaty tworzenia klastrów, i to najlepiej w dziedzinach wysokich technologii, co miałyby prowadzić do powtórzenia sukcesów najbardziej dynamicznych struktur gospodarczych z krajów wysoko rozwiniętych. Tymczasem klastry stanowią struktury niezależnie wykształcające się w ramach obiektywnych relacji rynkowych w korzystnych warunkach lokalizacyjnych. Chcąc wspierać rozwój klastrów należy mieć na uwadze, iż działania polityki ekonomicznej mogą co najwyżej usuwać bariery rozwoju albo wzmacniać żywotność klastrów przez dostarczanie odpowiednich usług. Nie zastąpią jednak mechanizmów rynkowych kształtujących obiektywne przesłanki do rozwoju danego klastra na określonym obszarze. Oznacza to, iż wspieranie rozwoju gron uzasadnione jest tam, gdzie występują ich „zarodki” czy „załączki”. Prawidłowa identyfikacja załączków przyszłych gron decyduje o sukcesie i korzyściach płynących ze świadomego wspierania ich funkcjonowania. Za załączek klastra można uznać występowanie skupiska podmiotów, w szczególności przedsiębiorstw związanych z wytwarzaniem i dostarczaniem określonych rodzajów produktów czy usług, pomiędzy którymi zaczynają występować relacje współpracy. Dążność do

zacieśniania i rozwijania szeroko rozumianej kooperacji oraz poprawy konkurencyjności całego zbioru takich podmiotów staje się przesłanką do wdrażania tzw. inicjatyw klastrowych (Hołub-Iwan, Małachowska, 2008, 9–10).

Lokalna koncentracja i regulacja działalności gospodarczej może dotyczyć także działalności turystycznej. J. Jackson i P. Murphy (Jackson, Murphy, 2002, 36–52) twierdzą, że koncepcja klastrów stanowi doskonałe narzędzie do analizy istoty funkcjonowania regionu turystycznego, prezentując jej wykorzystanie na przykładzie bliźniaczych miast Albany-Wodonga (Australia) oraz Victorii (Kanada).

Organizacja działalności klastra turystycznego obejmuje specjalizację poszczególnych podmiotów rynku turystycznego i paraturystycznego oraz lokalny podział pracy – dezintegrację procesu produkcyjnego, a w tym przypadku usługowego, dzięki której każda faza procesu operacyjnego może być związana z innym podmiotem. W efekcie klastr turystyczny funkcjonuje jak jeden organizm ekonomiczny, wytwarzający jeden lub kilka rodzajów wyspecjalizowanego produktu turystycznego na zasadzie łańcucha technologiczno-usługowego.

KLASTER TURYSTYCZNY „BESKIDZKA 5”

W celu sprostania wymaganiom stawianym przez dynamicznie rozwijający się rynek usług turystycznych, co wiąże się z wykorzystaniem posiadanych atutów i stworzeniem nowych produktów turystycznych na obszarze Beskidu Śląskiego, postanowiono opracować Program Rozwoju Turystyki i wspólnie promować region w kraju i za granicą. Działania te zostały podjęte w ramach projektu „Program rozwoju i promocji produktów turystycznych i kulturowych „Beskidzkiej 5” (Program rozwoju i promocji produktów...).

Projekt ten uzyskał współfinansowanie ze środków UE w ramach ZPORR działanie 1.4. Rozwój turystyki i kultury. W projekcie uczestniczyły gminy: Ustroń, Brenna, Istebna, Szczyrk i Wisła. Głównym celem projektu było zwiększenie krajowego i zagranicznego ruchu turystycznego na obszarze „Beskidzkiej 5”, poprzez wypracowanie planów rozwoju i promocji, zmierzających do poprawy atrakcyjności turystycznej tego obszaru (Staszewska, 2009, 108–112).

Celem strategicznym klastra „Beskidzka 5” są wspólne działania mające na celu promocję i rozwój turystyczny wymienionych miejscowości. Turystyka w „Beskidzkiej 5” stanowi główne źródło dochodu znacznej części mieszkańców. Swoją aktywność strategiczną klastr koncentruje na budowaniu korzyści skali, tj. możliwości reprezentowania i lobbowania na rzecz uczestników klastra,

zwiększania pozycji przetargowej i możliwości uzyskania środków finansowych dla klastra (Ekspertyza – klastry województwa śląskiego...).

Klaster „Beskidzka 5” został stworzony poprzez takie działania jak (Staszewska, 2009, 108–112):

- podjęcie inicjatywy utworzenia klastra przez Stowarzyszenie Wspierania Inicjatyw Delta Partner;
- podpisanie umowy współpracy między gminami Brenna, Istebna, Szczyrk, Wisła, Ustroń; liderem zostało miasto Ustroń;
- prace aktywizujące klaster w ramach projektu Sektorowych Sieci Współpracy i Struktur Wspierających Przedsiębiorstwa w województwie śląskim podjęte przez Górnośląską Agencję Przekształceń Przedsiębiorstw i Regionalną Izbę Gospodarczą w Katowicach (2006–2008);
- powołanie Lokalnej Organizacji Turystycznej „Beskidzka 5” – broker sieciowy; zrzeszanie samorządów i lokalnych przedsiębiorców przez Stowarzyszenie;
- utworzenie znaku certyfikującego produkty klastra „Beskidzki Produkt na 5”; (otrzymali go już pierwsi twórcy ludowi);
- przygotowanie przez Stowarzyszenie Wspierania Inicjatyw Gospodarczych Delta Partner Programu Rozwoju Turystyki dla „Beskidzkiej 5”;
- połączenie działań Delty Partner i GAPP (Sieci Turystyki w Beskidach);
- połączenie, na terenie „Beskidzkiej 5”, projektów wcześniejszych z projektem „Turystyka wspólna sprawa”;
- spotkania konsultacyjne w sprawie Programu Rozwoju Turystyki dla „Beskidzkiej 5”.

ATRAKCJE TURYSTYCZNE KLASTRA TURYSTYCZNEGO „BESKIDZKA 5”

Wśród pięciu gmin tworzących ten mikroregion turystyczny znajduje się gmina Brenna. Położona jest ona w dolinie rzeki Brennicy, na wysokości 366 m n.p.m., o dogodnej dostępności komunikacyjnej. W Brennej bierze początek sześć dobrze oznakowanych tras, prowadzących na: Równicę, Błatnią, Kotarz, Grabową, Trzy Kopce i Klimczok. Obszar tej gminy posiada odpowiednio zagospodarowane tereny rekreacyjne wzdłuż wałów rzecznych oraz ustronne zakątki pełne spokoju, szumu drzew i świergotu ptaków. Do popularnych wśród turystów atrakcji należą przystanie wodne w Brennej Hołcynie i Brennej Leśnicy, liczne ośrodki rekreacyjne, schronisko na Błatniej oraz „Chata wuja Toma” na Przełęczy Kar-

koszyczka, Chata na Grabowej, Park Rekreacyjny w Centrum Brennej, korty tenisowe i dwa centra rehabilitacyjne, oferujące pełny zakres zabiegów leczniczych oraz odnowy biologicznej (<http://www.beskidzka5.pl/beskidzka5>).

W sezonie zimowym na terenie gminy Brenna funkcjonuje kilka ośrodków narciarskich, które poza przygotowanymi trasami posiadają odpowiednią bazę gastronomiczną, wypożyczalnię sprzętu zimowego, szkoły nauki jazdy na nartach i snowboardzie oraz dla najmłodszych turystów - przedszkole narciarskie (<http://www.beskidzka5.pl/beskidzka5>).

Gminę Brenna tworzą trzy wsie: Górki Wielkie, Górki Małe oraz Brenna. Najstarsze są Górki Wielkie, wymienione już w 1305 roku w spisie miejscowości Księstwa Cieszyńskiego. Wieś od wieków stanowiła własność szlachecką: Góreckich, Marklowskich, Księcia Cieszyńskiego, a od 1922 roku - Kossaków. Pierwsza wzmianka o Brennej w aktach historycznych pochodzi z 1490 roku, jednakże jej treść świadczy o tym, że wieś ta musiała być ukształtowana i zamieszкана znacznie wcześniej. Bogatą historię gminy Brenna potwierdzają liczne zabytki rozsiane po całym jej obszarze. Na terenie gminy znajdują się liczne zabytki architektury drewnianej, kościoły i kapliczki, obiekty dawnej gorzelnii, dwór Zofii Kossak-Szatkowskiej, muzeum chleba „Chlebowa chata” (<http://www.beskidzka5.pl/beskidzka5>).

Istebna jest kolejną gminą współtworzącą klaster turystyczny „Beskidzka 5”. Gmina Istebna położona jest w południowej części województwa śląskiego u styku trzech granic: polskiej, czeskiej i słowackiej. Tworzą ją trzy miejscowości: Istebna, Jaworzynka i Koniaków, położone na malowniczych zboczach Beskidu Śląskiego. Dojechać do gminy można drogami krajowymi od strony Wisły lub Żywca, wzdłuż których roztaczają się niezapomniane krajobrazy. Gmina słynie z żywej kultury góralskiej: strojów regionalnych, zespołów folklorystycznych, kapel, rzemiosła i twórczości ludowej, w ramach, której na szczególną uwagę zasługują znane na całym świecie koronki koniakowskie. Każdego roku przez okres około sześciu miesięcy w sezonie zimowym występują dogodne warunki śniegowe. Grubość pokrywy utrzymuje się w granicach 100 cm, co stwarza odpowiednie warunki do uprawiania sportów zimowych. Obszary górskie udostępniane są poprzez infrastrukturę narciarską w postaci wyciągów narciarskich, profesjonalnych tras do narciarstwa biegowego na Przełęcz Kubalonka. W gminie stale rozwija się infrastruktura turystyczna w postaci bazy noclegowej. Istniejąca baza noclegowa obejmuje nowoczesne pensjonaty, domy wypoczynkowe, kwatery prywatne oraz kwatery agroturystyczne (<http://www.beskidzka5.pl/beskidzka5>).

Kolejną część klastra turystycznego „Beskidzka 5” stanowi Szczyrk ze swoim potencjałem turystyczno-rekreacyjnym. Odpowiednio oznakowane szlaki umożliwiają dotarcie do wielu interesujących zakątków Beskidu Śląskiego. W sezonie zimowym oferta turystyczna Szczyrku obejmuje także trasy i wyciągi narciarskie. Większość z nich jest sztucznie naśnieżana i oświetlona. Na terenie gminy występują również profesjonalne stoki slalomowe posiadające homologację Międzynarodowej Federacji Narciarskiej (FIS), naturalny tor saneczkowy oraz skocznia narciarska „Skalite”. Szczyrk udostępnia turystom także ośrodki SPA, baseny, gabinety odnowy biologicznej, grotty i jaskinie solne, szlaki spacerowe wiodące wśród zalesionych gór.

Sanktuarium Maryjne „Na Górcze” jest także ważnym miejscem kultu religijnego w Szczyрку i tym samym miejscem recepcji turystyki pielgrzymkowej. Znajduje się tam Grota Matki Boskiej ze źródłem, będąca miejscem „magicznym” – pełnym ciszy i spokoju, gdzie można medytować, podziwiając piękno krajobrazu. Szczyrk jest również wymarzonym miejscem dla wszystkich smakoszy kuchni polskiej i regionalnej kuchni Beskidów. Liczne restauracje, gospody i karczmy oferują swoim gościom wysmienite menu w postaci kwaśnicy na żeberkach, tradycyjnego żurku podawanego w chlebie, dań z dziczyzny, golonki na kapuście, oscypka smażonego z żurawiną czy pysznego pstrąga w migdałach. Amatorom mocniejszych trunków gestorzy bazy gastronomicznej polecają miódzonkę beskidzką, a w zimowe, mroźne dni grzane wino i piwo z przyprawami korzennymi. Szczyrk posiada także bazę kulturalno-rozrywkową, szereg imprez organizowanych w amfiteatrze „Skalite” i przy Urzędzie Miasta, zimowy namiot z codziennymi koncertami, zabawę sylwestrową w plenerze, dyskoteki, dancinigi, puby, kręgielnie, jarmarki twórczości ludowej, muzykę na żywo, wieczory karaoke, recitale, wernisaże i wystawy, liczne konkursy i zawody i wiele innych (<http://www.beskidzka5.pl/beskidzka5>).

Ustroń stanowi następny element klastra turystycznego „Beskidzka 5”. Ustroń to jedyne w Beskidzie Śląskim miasto wczasowo-uzdrowiskowe, położone w dolinie rzeki Wisły, pomiędzy zboczami Czantorii i Równicy o dogodnej dostępności komunikacyjnej. Uzdrowisko oferuje nie tylko wypoczynek, ale również rehabilitację i leczenie chorób układu ruchu, krążenia, dróg oddechowych i układu nerwowego. Uzdrowisko z najnowocześniejszą aparaturą i urządzeniami w Uzdrowiskowym Zakładzie Przyrodolecznictwa przeprowadza dziennie około 5 tysięcy zabiegów (<http://www.beskidzka5.pl/beskidzka5>).

Do najważniejszych atrakcji turystycznych Ustronia należą solankowe baseny kąpielowe, czteroosobowa kolejka krzeselkowa na Czantorii, całoroczny tor

saneczkowy, Leśny Park Niespodzianek, szlaki turystyczne i spacerowe, trasy rowerowe, kryte korty tenisowe, oświetlone i sztucznie naśnieżane trasy narciarskie, liczne zabytki i placówki kultury (<http://www.beskidzka5.pl/beskidzka5>). Niezwykle rozbudowana baza rekreacyjno-turystyczna ustronia umożliwia organizację licznych imprez kulturowych, rekreacyjnych, turystycznych i sportowych.

Wisła ze swym malowniczym krajobrazem trwale wpisuje się w pamięć turystów, którzy przyjeżdżają korzystać z atrakcyjności turystycznej Beskidu Śląskiego. Przytulny wiślański rynek chwyta mocno za serce. Tam, gdzie zaczyna się Wisła, zaczyna się inny świat - świat relaksu, uśmiechu, bliskości człowieka z naturą. Uroda Beskidu Śląskiego urzeka o każdej porze roku. Wisła zapewnia górskim piechurkom niezapomniane widoki na 150 km malowniczych szlaków turystycznych. Ci, którzy wolą bardziej nizinne spacerunki, mogą skorzystać z deptaków wokół Jeziora Czarniańskiego. Uwagę turystów przyciągają również Kaskady Rodła - najpiękniejszy zespół naturalnych wodospadów w Beskidach, a wokół nich wyżłobione kotły erozyjne oraz pomnikowe świerki i jodły o wieku ok. 170 lat. Wisła stwarza doskonałe warunki rekreacyjne zarówno zimą, jak i latem. Dla narciarzy pozostaje do dyspozycji kilkanaście wyciągów narciarskich oraz trasy zjazdowe o zróżnicowanym stopniu trudności. Od wiosny do jesieni Wisła stanowi idealną bazę wypadową na Czantorię, Stożek, Trzy Kopce Wiślańskie oraz Baranią Górę. Na terenie tej gminy występują obszary dla zainteresowanych wspinaczką skałkową lub wyprawami quadami, a zimą - skuterami śnieżnymi. Muzeum Beskidzkie udostępnia zbiory związane z dawnym życiem górali śląskich, ich strojami i zwyczajami.

Na stokach Zadniego Gronia w Wiśle Czarnym znajduje się Rezydencja Prezydenta RP - okazały gmach zbudowany w latach 1929-1931 dla prezydenta Ignacego Mościckiego. W dolinie Łabajowa znajduje się monumentalny wiadukt kolejowy o długości 122 m, wybudowany w 1932 r. W Wiśle znajduje się wiele obiektów architektury drewnianej, wśród których do najciekawszych należy wybudowany w stylu alpejskim Zameczek Myśliwski - obecnie siedziba PTTK, a także etnograficzna osobliwość - Chata Kocyana (<http://www.beskidzka5.pl/beskidzka5>).

Walory przyrodnicze klastra turystycznego „Beskidzka 5” tworzą tereny leśne (patrz szerzej: P. Halemba, J. M. Ślusarczyk, 2007). Niegdyś zbocza beskidzkich gór porastały przede wszystkim lasy bukowo-jodłowe, a tak często spotykane obecnie świerki występowały jedynie w najwyższych partiach gór, między innymi na stokach Baraniej Góry czy Skrzycznego. Ten naturalny układ roślin-

ności zaczął się zmieniać już w XV i XVI wieku, gdy przybyłe na tereny Beskidu Śląskiego plemiona pasterzy wołoskich wyrąbywały las i tworzyły hale do wypasu owiec. Z kolei rozwój hutnictwa (powstanie huty w Ustroniu) spowodowało intensywny wyręb buków, gdyż drewno bukowe stanowiło doskonały surowiec do wyrobu węgla drzewnego. Wówczas na masową skalę zaczęto sadzić szybko rosnące świerki. W drugiej połowie XX wieku okazało się jednak, że te sztucznie wprowadzone, monokulturowe drzewostany charakteryzują się bardzo małą odpornością na choroby, dlatego obecnie w całych Beskidach trwa proces ich przebudowy, polegający na przywróceniu pierwotnego składu beskidzkich lasów. Stoki Baraniej Góry obecnie stanowią miejsce, gdzie rosną najpiękniejsze i najzdrowsze okazy świerka – z szyszek tych cennych drzew pozyskuje się nasiona w Regionalnym Banku Genów Świerka Istebniańskiego, prowadzonym przez Nadleśnictwo Wiśla. Na północno-zachodnim zboczu Baraniej Góry, na wysokości ponad 1000 m n.p.m. znajdują się także źródła Białej i Czarnej Wisielki, potoków dających początek największej polskiej rzeki – Wiśle (<http://www.beskidzka5.pl/atrakcje>).

W Beskidzie Śląskim wytyczono ścieżki przyrodnicze, które wiodą przez obszar kłastrowy „Beskidzka 5”. Są to (<http://www.beskidzka5.pl/atrakcje>):

- ścieżka przyrodniczo-leśna Skalica przy Regionalnym Leśnym Ośrodku Edukacji Ekologicznej „Leśnik” w Ustroniu Jaszowcu,
- ścieżka przyrodniczo-leśna Czantoria, prowadząca od górnej stacji kolejki linowej w Ustroniu w kierunku schronisk turystycznych pod szczytem Czantorii,
- ścieżka przyrodniczo-leśna Brenna Bukowa-Karkoszczonek, prowadząca od przystanku PKS w Brennej Bukowej (początek żółtego szlaku turystycznego) wzdłuż potoku Brennicy i jego dopływów do Przełęczy Karkoszczonek,
- ścieżka dydaktyczno-przyrodnicza po górze Bucze, rozpoczynająca się w centrum Górek Wielkich,
- ścieżka dydaktyczno-przyrodnicza na Baranią Górę, wiodąca od remizy OSP w Wiśle-Czarnem doliną Białej Wisielki na szczyt Baraniej Góry,
- ścieżka dydaktyczno-przyrodnicza „Olza” rozpoczynająca się przy Ośrodku Edukacji Ekologicznej w Istebnej-Dzielcu i wiodąca do Prądownicy.

Do najchętniej odwiedzanych przez turystów obiektów zlokalizowanych na obszarze „Beskidzkiej 5” należy Rezydencja Prezydentów Rzeczypospolitej Polskiej, tzw. Zameczek Prezydencki na stoku Zadniego Gronia w Wiśle. Bardzo interesującym miejscem w Wiśle jest także cmentarz ewangelicki „Na Groniczku”,

na którym pochowanych jest wielu zasłużonych dla tej miejscowości ludzi: m.in. Bogumił Hoff, odkrywca Wisły jako miejscowości letniskowej, Andrzej Podzorski, inicjator i pierwszy kierownik Muzeum Beskidzkiego, prof. Stanisław Hady-na, twórca i dyrektor Zespołu Pieśni i Tańca „Śląsk”, ks. prof. dr Andrzej Wantuła, biskup Kościoła Ewangelicko-Augsburskiego i wiceprezydent Światowej Federacji Luteranckiej czy wójt Paweł Raszka, który sprawował swój urząd przez 47 lat. Kolejnym walorem turystycznym jest dawna karczma z 1794 roku w centrum Wisły, w której mieści się obecnie Muzeum Beskidzkie oraz stara góralska Chata Kocyanów w Wiśle – Nowej Osadzie, w której znajduje się galeria twórców ludowych (<http://www.beskidzka5.pl/atrakcje>).

W gminie Istebna wśród najważniejszych zabytków – oprócz wymienionych powyżej obiektów drewnianych jest Kościół parafialny Dobrego Pasterza z XVIII w., dekorowany przez miejscowych artystów: Ludwika Konarzewskiego – seniora, Jana Wałacha, Ludwika Konarzewskiego – juniora oraz Marię i Jolantę Konarzewskie. Obrazy Jana Wałacha znajdują się w kościele p.w. św. Bartłomieja w Koniakowie oraz kościele św. Piotra i Pawła w Jaworzynce. Cennym walorem kulturowym Brennej jest Dworek Myśliwski „Konczakówka”, wybudowany w latach dwudziestych XX wieku przez Brunona Konczakowskiego. Budowlę stawiali miejscowi cieśle z bali układanych na zacios, bez użycia gwoździ. Do budowy użyto drzewa sosnowego-limbowego oraz modrzewiowego sprowadzonego z Alp. Dworek wybudowany został w stylu tyrolskim, okna mają rzeźbione obramowania i ozdobne okiennice, a balkony – drewnianą galerię. Wnętrze urządzone jest w stylu rezydencji myśliwskiej – dominują trofea, rysunki i sztychy o tematyce myśliwskiej. W dworku znajduje się jedynie niewielka część kolekcji dawnego właściciela. Cenniejsze eksponaty zasilają zbiory muzealne na Wawelu i w Cieszynie, a także Muzeum Wojska Polskiego w Warszawie. Obok dworku znajduje się kaplica Św. Huberta (poświęcona niegdyś przez kardynała Adama Sapiechę) wykonana z piaskowca, w której uwagę przykuwa witraż z wizerunkiem patrona myśliwych. Od 1989 roku obiekt pełni rolę Ośrodka Szkoleniowo-Wypoczynkowego Nadleśnictwa Ustroń. W gminie Brenna, znajduje się kościół p.w. Wszystkich Świętych w Górkach Wielkich z XV wieku – jeden z najstarszych na Śląsku Cieszyńskim, w którym znajduje się późnogotycki kamienny portal w drzwiach zakrystii z herbem Góreckich. Obok kościoła na niewielkim wzniesieniu rozprzestrzenia się cmentarz katolicki, na którym pochowani zostali m.in. Zofia Kossak, jej mąż Zygmunt Szatkowski, ich syn Juliusz i jej ojciec Tadeusz. Do najważniejszych obiektów zabytkowych Ustronia należą: rzymskokatolicki kościół p.w. św. Klemensa (poświęcony w 1788 roku, utrzymany w stylu późnego

baroku, a w jego wnętrzu ambona, chrzcielnica oraz wizerunek św. Klemensa) oraz ewangelicko-augsburski kościół Apostoła Jakuba, wybudowany w 1835 roku. W ołtarzu znajduje się obraz przedstawiający Ostatnią Wieczerzę pędzla J. Stetke. Ważnym obiektem jest także kamienny ołtarz z XVII wieku na Równicy (przy czerwonym szlaku turystycznym), stanowiący miejsce zgromadzeń i odprawiania nabożeństw przez protestantów w czasie prześladowań religijnych (<http://www.beskidzka5.pl/atrakcje>).

PODSUMOWANIE

Niewątpliwie jednym z istotnych elementów składających się na zagospodarowanie turystyczne obszaru, który decyduje o jego atrakcyjności są atrakcje turystyczne. Atrakcje jak magnes przyciągają turystów dzięki czemu stymulują również popyt na pozostałe usługi. Dlatego w miejscach destynacji turystycznej należy szczególnie zadbać o prawidłowy ich rozwój i utrzymanie.

Przedstawiona w opracowaniu prezentacja wybranych atrakcji turystycznych wykazała, iż obszar „Beskidzka 5” obejmujący gminy Szczyrk, Wisła, Ustron, Brenna i Istebna posiada liczne atrakcje turystyczne. Gminy tworzące klaster turystyczny wzajemnie się uzupełniają, oferując między innymi dostęp do zróżnicowanych atrakcji turystycznych, co daje możliwość szerokiego zaspokojenia preferencji odwiedzających ten obszar.

LITERATURA

1. Beskidzka 5. <http://www.beskidzka5.pl/atrakcje> [online 29.04.2015].
2. Beskidzka 5. <http://www.beskidzka5.pl/beskidzka5> [online 30.05.2015].
3. *Ekspertyza – klastry województwa śląskiego – rekomendacje dla dalszego rozwoju*. http://www.google.pl/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=2&ved=0C-CYQFjABahUKEwiDkqDG4MvGAhXl_nIKHf8dBOk&url=http%3A%2F%2Fris.slaskie.pl%2Ffiles%2Fzalaczniki%2F2012%2F11%2F25%2F1353874484%2F1353874667.pdf&ei=7DSdVYPsB-X9yWP_u5DIDg&usg=AFQjCNEdTakGNcsDF1jcaDKxy-uKsLsjkxw&bvm=bv.96952980,d.bGQ&cad=rja [online 12.06.2015].
4. Halemba, P., Ślusarczyk, J. M. (2007). *Dzieje poznawania Beskidu Śląskiego*. Katowice: AWF.
5. Hołub-Iwan, J., Małachowska, M. (2008). *Rozwój klastrow w Polsce – Raport z badań*. Szczecin: Fundacja Talent-Promocja-Postęp.
6. *Informacja prasowa na temat konferencji otwierającej projekt „Program rozwoju i promocji produktów turystycznych oraz kulturowych Beskidzkiej 5”*. http://www.google.pl/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=1&ved=0CCAQFjAAahUKEwi317n928vGAhWDnXIKHU_ZDao&url=http%3A%2F%2Fdeltapartner.pl%2F

- pliki%2FINFORMACJA%252oPRASOWA.doc&ei=ITCdVffCK4O7ygPPsrQc-g&usg=AFQjCNG1TKPo2kXzxXHQEjUOpBHwHYAooA&bvm=bv.96952980,d.bGQ&cad=rja [online 01.06.2015].
7. Jackson, J., Murphy, P. (2002). Tourism destinations as clusters: Analytical experiences from the New World. *Tourism and Hospitality Research*, 4 (1), 36–52.
 8. Kruczek, Z. (2005). Metody badań atrakcji turystycznych. [W] R. Winiarski, W. Alejziak (red.). *Turystyka w badaniach naukowych*. Kraków–Rzeszów: AWF i WZLiZ.
 9. Kruczek, Z. (2014). *Frekwencja w atrakcjach turystycznych*. Kraków–Warszawa: Polska Organizacja Turystyczna.
 10. Porter, M. E. (2000). Location, competition, and economic development: Local clusters In a global economy. *Economic Development Quarterly*, 14 (1), 15–34.
 11. Staszewska, J. (2009). *Klaster perspektywą dla przedsiębiorców na polskim rynku turystycznym*. Warszawa: Wydawnictwo Difin.
 12. Zmyślony, P. (2009). Region turystyczny jako klaster. [W] Ł. Nawrot, P. Zmyślony (red.). *Międzynarodowa konkurencyjność regionu turystycznego*. Kraków: Wydawnictwo Proksenia.

ATTRACTIONS SELECTED FROM CLUSTER “BESKIDZKA 5”

Wojciech Chudy, Dorota Chudy-Hyski

Summary

Tourist attractions are not only the elements of nature, but also the attitude of local people towards tourists and other tourist infrastructure. The theme of the article are selected tourist attractions which are located in the area of tourism cluster “Beskidzka 5”. Issues are taken due to the increasing role of tourism in society. Attractions pack tourist in, that is why demand on the other services increases. Therefore we have to take care about right development and preservation. The aim of the article is a presentation one of the elements of the tourist area of the cluster “Beskidzka 5”. Cluster “Beskidzka 5” is presented for realizing this subject and its tourist attractions, which are attractive for potential tourist.

Keywords: tourist attractions, tourist cluster